

μεν τὴν γνώμην ὅτι ἐνταῦθα ἀνάγκη νὰ ἐνθουμηθῶμεν τὴν «Πολιτείαν» ὅπου ἀσφαλῶς, τόσον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὅσον καὶ νῦν, πλείστοι θὰ εὔρουν ὅτι ἐξυμνεῖται μὲν ὑπερβαλλόντως τὸ ἀγαθὸν δὲν ὀρίζεται ὅμως ἀρκούντως σαφῶς καὶ τί τοῦτο κυρίως εἶνε.

Μετὰ τὴν διαλεκτικὴν θεμελίωσιν τοῦ πρώτου μέρους τίποτε ἄλλο δὲν ἦτο δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθῆ ὡς ὀρισμὸς ἢ ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἀορίστου τοῦ ὁποίου ἡ περιληπτικὴ ἔκφρασις εἶνε τὸ μέτρον ἢ ὁ κατὰ μέτρον καθορισμὸς (*μέτρον ἢ μέτριον*). Καὶ τωόντι πληροῦ ὅλας τὰς ἀξιώσεις τὰς ὁποίας ὡς πρὸς τὸ ἀγαθὸν διατυποῖ ἡ «Πολιτεία». Εἶνε αἰτία τῆς ἰκανότητος τῆς γνώσεως ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑποκείμενον, τοῦ δυνατοῦ τοῦ εἶναι τι γνωστὸν (ἀλήθεια) ἐν σχέσει πρὸς τὸ ἀντικείμενον, ταῦτοχρόνως αἰτία τοῦ εἶναι δι' ἀμρότερα, χωρὶς αὐτὸ τοῦτο νὰ εἶνε (ὠρισμένον τι, συγκεκριμένον) εἶναι, ἀλλὰ τί πέραν αὐτοῦ, ἀκριβῶς διότι ἐπ' αὐτοῦ στηρίζεται πᾶν εἶναι. Εἶνε ταῦτοχρόνως αἰτία πίσεως γενέσεως καὶ πίσεως ἐν ταύτῃ παρουσιαζομένης τάξεως καὶ νομιμότητος, αἰτία πίσεως ἀνθρωπίνης ἀρετῆς, ὅσον καὶ παντὸς ὠραίου. Ἐν τῇ ἀπίουστάτῃ αὐτοῦ μορφῇ, ἀκριβῶς ὡς ἀπεδείχθη τοῦτο καὶ περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἐν τῇ «Πολιτεία», δὲν εἶνε ἄλλο τι ἢ ἡ καθαρὰ ἔκφρασις τῆς πασῶν πρώτης ἀρχῆς αὐτοῦ τοῦ λογικοῦ, δυνάμενον ἄρα νὰ νοηθῆ μόνον διὰ τῆς διαλεκτικῆς ὡς τῆς τελευταίας ἐπιστέψεως τοῦ οἰκοδομήματος τῶν ἐπιστημῶν, τὰς ὁποίας προὑποθέτει ὡς βάσιν, διότι αὕτη «γιγνώσκει» ὅλας τὰς ἄλλας τ. ἔ. αὗται ἀποτελοῦσι τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς (ἡ 8 Α). Ἡ συμφωνία ἀποδεικνύεται ἀληθῆς καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν, μᾶς φέρει ὅμως—εἶνε ἄρα γε ἀνάγκη νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν; — εἰς πᾶν ἄλλο ἢ ὑλικὴν τινα αἰτίαν, οὐσίαν, εἰς ἀριστοτέλειον τινὰ «ἀκίνητον κινητῆρα» ἔλλ' εἰς τὴν κυρίαρχον μέθοδον.

2. Ὁ Πολιτικός.

Ἡ κυρίως ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ ἐνδιαφέρουσα ἡμᾶς συζήτησι: περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ (*μέτριον* 283 C ἕως 287 A) ἀρχεται ἐπεισοδιακῶς πῶς ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ζητήματος τοῦ ὀρθοῦ μέτρον τῆς συζητήσεως τῆς ὁποίας πρόκειται τὰ γίνῃ ἐναρξίς· αἰτία δὲ τοῦ ζητήματος τούτου ἦσαν αἱ ἀντιρρήσεις τῆς κριτικῆς ἐναντίον τῶν ἀνιερῶν διαιρέσεων ἐν τῷ «Σοφιστῇ» (286 B C). Κατακρίνομεν τὸ ὑπερβολικὸν μῆκος ἢ τὴν ὑπερβολικὴν βραχύτητα πραγματείας τινός· πῶς ἄρα γε ἔχει ἐν γένει τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τὰς ἐννοίας τοῦ παρὰ πολὺ καὶ τοῦ παρὰ πολὺ ὀλίγον ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ ὠρισμένου μέτρον ἀφ' ἑτέρου; Ἡ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος ἀπόφασις φαίνεται νὰ εἶνε ἔργον τῆς μετρητικῆς τέχνης. Ὑπάρχουσιν ὅμως δύο θεμελιωδῶς διάφορα εἶδη καταμετρήσεως καὶ πρὸς ταῦτα ἀνταποκρινόμενα δύο εἶδη τοῦ εἶναι καὶ τοῦ κρίνειν τὸ.

μεγαλείτερον καὶ τὸ μικρότερον (*διττὰς οὐσίας καὶ κρίσεις*, 283 E) ἀναλόγως τοῦ ἂν τὸ μεγαλείτερον ἢ μικρότερον—ἢ περισσότερο καὶ ὀλιγώτερον, αἱ ἐκφράσεις αὗται ἐναλλάσσονται—λαμβάνονται μόνον ἐν σχέσει πρὸς ἄλληλα (ἢ σχέσις αὕτη ἐνταῦθα ὀποκαλεῖται *κοινωνία*) ἢ πρὸς ὀρισμένον μέτρον (*μέτροιον*).

Καθ' ἑαυτό, κατὰ τὴν φύσιν τοῦ τ. ἔ. ἀπλῶς κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, τὸ μεγαλείτερον εἶνε μεγαλείτερον ἐν σχέσει πρὸς τὸ μικρότερον, καὶ τοῦτο μικρότερον μόνον παραβαλλόμενον πρὸς τὸ μεγαλείτερον. «Κατὰ τὴν τῆς γενέσεως» ὁμοῦς «ἀναγκαίαν οὐσίαν» (τὴν ἐν τῷ χρόνῳ γένεσιν τοῦ συγκεκριμένου εἶναι) λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν μᾶλλον τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως πρὸς τὸ ὀρισμένον μέτρον.—Ἡ σύντομος αὕτη, ἄνευ ἐπεξηγήσεώς τινος ἀρκούντως δυσχερῆς ἐκφρασις (*κατὰ τὴν τῆς γενέσεως ἀναγκαίαν οὐσίαν*, 283 D) δύναται ἀμέσως νὰ ἐρμηνευθῇ ἀσφαλῶς ὑπὸ τῶν γνωστῶν εἰς ἡμᾶς καθορισμῶν τοῦ «Φιλήβου». Ἡ γένεσις (*γένεσις εἰς οὐσίαν*), καὶ συμφώνως πρὸς τοῦτο, τὸ γεγενημένον εἶναι (*γεγενημένη οὐσία*) εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ «καθορισμοῦ τοῦ ἀπειροῦ»· τὸ ἀπειρον ὁμοῦς τοῦτο εἶχε δηλωθῆ ὡς περισσότερο καὶ ὀλιγώτερον, μεγαλείτερον καὶ μικρότερον κτλ., ἐνῶ ὁ καθορισμὸς ἐκτελεῖται διὰ τῆς ἰέσεως τοῦ ὀρισμένου ποσοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν τύπον τῆς μετέωρου ἀοριστίας ὑπεισέρχεται ὁ κατὰ μέτρον καθορισμὸς (*τὸ μέτροιον*, Φιλ. 24 AC). Ὑπερνωκωμένης δὲ τῆς ἀοριστίας τοῦ περισσοτέρου καὶ ὀλιγοτέρου διὰ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ μέτρου, ἐπιτυγχάνεται τὸ πρῶτον τότε ὀρισμένον καὶ σταθερὸν εἶναι (*ἔστι καὶ προῖδον ἐπαύσατο*, Φιλ. 24 D). Τοῦτο εἶνε ἡ «γένεσις εἰς οὐσίαν»· οὕτω δὲ ἐπιτυχέστερον ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἐνταῦθα χρησιμοποιουμένη ἐκφρασις, ἡ «τῆς γενέσεως ἀναγκαία οὐσία». Εἶνε δὲ πολὺ φυσικὸν ν' ἀποδοθῆ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ γίνεσθαι «ἀναγκαῖον εἶναι» (*ἀναγκαῖα φύσις*) ἀφοῦ τοῦτο εἶνε ἀπαραίτητος ὅρος τοῦ συγκεκριμένου εἶναι.

Οὐδεὶς, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν, θὰ διστάσει νὰ ἐρμηνεύσῃ οὕτω κατὰ λέξιν τὴν παρὰδοξον ταύτην ἐκφρασιν ἂν ἐπέισθη μεθ' ἡμῶν ὅτι ἀκριβῶς τὸ ἀναγκαῖον τοῦτο εἶναι τοῦ γίνεσθαι ἀπεδείχθη εἰς τὸν «Παρμενίδην», καὶ εἰς τὸν «Σοφιστήν» πάλιν ἰδιαζόντως ἐτονίσθη, ἐναντίον τῆς γνώμης περὶ τῆς ἀκίμπτου ἀκινήσιας τῶν μορφῶν (τύπων) μετὰ τῶν ὁποίων οὔτε ἐνέργεια ἢ πάθος καὶ συνεπῶς οὔτε ζωὴ, οὔτε ψυχὴ, οὔτε γνώσις, οὔτε φρόνησις, οὔτε νοῦς, εἶνε δυνατὸν νὰ συνυπάρξῃ. Ῥητῶς ἐλέχθη ἐκεῖ ὅτι τοῦ εἶναι (*οὐσία*, Σοφ. 250 B) μετέχει τόσον ἡ ἀλλοίωσις (ἄρα τὸ γίνεσθαι) ὅσον καὶ ἡ διατήρησις. Οὕτω καθίσταται καταληπτὸν ὅτι τὸ εἶναι καὶ κρίνειν ἐν σχέσει πρὸς ὀρισμένον μέτρον εἶνε ἰδιαίτερον εἶδος τοῦ εἶναι καὶ κρίνειν τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἰρμοῦ τῶν ἐννοιῶν εὐκόλως ἤδη συνάγονται τὰ κατόπιν ἀκολουθοῦντα: ἂν δὲν ἠθέλομεν νὰ παραδεχθῶμεν τὴν σύγκρισιν

πρὸς τὸ ὠρισμένον μέτρον θὰ κατεστρέφομεν ὅλας τὰς τέχνας μεθ' ὧν τῶν ἔργων αὐτῶν διότι ὅλα ἀπαιτοῦσιν αὐτήν· ὄχι διότι παραδέχονται ὅτι δὲν ὑπάρχει παρέκκλισις ἀπὸ τοῦ ὠρισμένου μέτρου ἀλλὰ διότι θεωροῦσι ταύτην ὡς τι κακὸν ἀληθῶς μὲν ὑπάρχον τὸ ὁποῖον ὅμως προσπαθοῦσι ν^ο ἀποφύγωσι. Τηροῦσαι δ' οὕτω τὸ ὠρισμένον μέτρον φέρουσιν εἰς πέρας πᾶν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ὠραῖον (284 AB). Πάλιν ἐπιβεβαιοῦται ὅτι εἰς ὅλα ταῦτα πρόκειται περὶ γίνεσθαι καὶ παράγεσθαι. Τὸ μᾶλλον καὶ ἴσσον δὲν πρέπει νὰ μετροῦνται μόνον ἐν σχέσει πρὸς ἀλληλα ἀλλὰ καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν τοῦ ὠρισμένου μέτρου γένεσιν (*πρὸς τὴν τοῦ μετρίου γένεσιν*, 284 C). Αὐτὸς οὗτος ἄρα ὁ κατὰ μέτρον καθορισμὸς εἶνε κατὰ ταῦτα τὸ εἶναι εἰς τὸ ὁποῖον ἀποσκοπεῖ τὸ γίνεσθαι, ἢ γένεσις· ἢ γένεσις δὲν εἶνε ἄλλο τίποτε ἢ ἡ εἴσοδος τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ ἐν πλήρει συμφωνίᾳ πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ «Φίληβου».

Τὸ ἀπαραίτητον ὅμως τῆς ἐννοίας ταύτης τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ συγκρίνεται ἐνταῦθα πρὸς τὸ ἐν τῷ «Σοφιστῇ» ἀποδειχθὲν ἀπαραίτητον τῆς ἐννοίας τοῦ Μὴ — εἶναι (284 C). Οὕτω ἐπιβεβαιοῦται αὐτὸς οὗτος ὁ Πλάτων ὄχι ὅτι ὁ καθορισμὸς τοῦ ἀορίστου εἰς τὸν «Φίληβον» ταυτίζεται πρὸς τὸ Μὴ—εἶναι εἰς τὸν «Σοφιστήν», πράγμα διὰ τὸ ὁποῖον τόσαι μάταιαι ἐγένοντο ἀπόπειραι, ἀλλ' ὅτι ἀμφοτέρω βαίνουσιν ἐκ παραλλήλου καὶ ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει σχέσις ἀμοιβαίας συμπληρώσεως ὡς τοῦτο ἐγένετο φανερόν ἀνωτέρω.—Τὸ ἔργον ὅμως τοῦτο, ἀναγινώσκωμεν κατωτέρω, εἶνε μάλιστα ἀκόμη μεγαλειότερον ἐκείνου· ἔνεκα τούτου καὶ ὁ Πλάτων ἐπιφυλάσσεται νὰ προσαγάγῃ τὴν ἀκριβῆ ἀπόδειξιν εἰς μέλλουσαν εὐκαιρίαν—νοητέον ἀδιστακτῶς εἰς τὸ ἤδη μελετώμενον ἔργον· τὸν «Φίληβον». Ἀνάγκη ὅμως νὰ προὑποθέσωμεν πρῶτον : ὅτι τὰ πρὸ ὀλίγου ἀποφασισθέντα θὰ εἶνε ἐπίσης ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἀκριβῆ ταύτην ἀπόδειξιν (τοῦτέστιν ὅτι δὲν θὰ τεθῶσιν ὑπὸ ταύτης ἐκ νέου ὑπὸ ἀμφισβήτησιν), δεύτερον : ὅτι πρὸς τὸ παρὸν τὸ ἀσφαλέστερον στήριγμα παρέχει εἰς ἡμᾶς ὁ λόγος ὅτι ὅσον βέβαιον εἶνε ὅτι ὅλα αἰτέχνα ὑπάρχουσι τόσον βέβαιον εἶνε ἐπίσης ὅτι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ ἔννοια τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ, διότι ἐὰν οὗτος ὑπάρχει ὑπάρχουσι καὶ ἐκεῖνοι, καὶ ἐὰν ἐκεῖνοι ὑπάρχει καὶ οὗτος· ἐὰν ὅμως ἔπαυε ποτὲ ὑπάρχον ἔν ἐκ τῶν δύο, οὐδέτερον ἐξ αὐτῶν θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ (284 D). Οὐδεμία ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ὑποδείξωμεν πόσον τελείως συμφωνεῖ καὶ τοῦτο πρὸς τὸν «Φίληβον» κατὰ τὸν ὁποῖον πᾶν ὅ,τι ὁπωσδήποτε ὁμοιάζει πρὸς ἐπιστήμην (ἢ τέχνην 16 C), ὁμοίως καὶ πᾶν ἀγαθὸν καὶ ὠραῖον (25 E, 28 B, 64 DE) στηρίζεται ἐπὶ τοῦ καθορισμοῦ τοῦ ἀορίστου, ἄρα τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ.

Δὲν βλέπομεν σαφῶς τὸν λόγον τῆς ἤδη ἐπακολουθούσης διαιρέσεως τῶν μετρητικῶν τεχνῶν. Ἀπὸ τὸ ἐν μέρος εὐρίσκονται μόνον τὰ μαθηματικά: ἀριθμητικὴ καὶ γεωμετρία καὶ μάλιστα τῶν τριῶν διαστάσεων

(284 E)· αἱ δύο αὐταί τέχναι λαμβάνονται ἑνταῦθα ἐν στενῇ συνοχῇ ὡς καὶ ἐν 299 E ὅπου τῆς ψιλῆς τοῦτέστι θεωρητικῆς ἀριθμητικῆς (**ἀριθμητικῆ ψιλῆ**) διακρίνεται ἢ κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις τοῦ χώρου τοιαύτη (**εἴτε ἐπίπεδος εἴτε ἐν βάθεσιν εἴτε ἐν πάχεσιν οὖσα**)· πρὸς ταῦτα λοιπὸν ἀντιτίθενται αἱ τέχναι αἱ ὅποια ἔχουσιν ὡς κανόνα «τὸ μέτριον, τὸ ἀρμόζον, τὸ δεον νὰ εἶνε καὶ πᾶν ὅ,τι ἔχει τὴν ἔδραν αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ μεταξύ τῶν ἁκρῶν» (284 E). Ἐνταῦθα προβάλλει ὀλίγον τι μονομερῶς ἢ **τελεολογικῆ** τροπῆ τῆς ἐννοίας τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ ἢ ὅποια δὲν εἶνε μὲν ξένη καὶ πρὸς τὸν «Φίληβον» (οὕτω ἐν Φιλ. 66 A ἀναγνωρίσκομεν: **καίριον** παρὰ τό: **μέτριον**, ὅπως ἑνταῦθα τό: **καιρός**) ἀλλὰ εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον καταφανές.

Κατὰ ταῦτα δὲν εἶνε ἐπιτυχές τὸ νὰ λέγηται οὕτω γενικῶς ὅτι ἡ τέχνη τῆς καταμετρούσεως ἐκτείνεται ἐπὶ παντὸς γιγνομένου. Εἶνε μὲν τοῦτο ἀληθές διότι πράγματι ἐπὶ παντὸς τὰ ὅποιον εἶνε ἀντικείμενον τῆς τέχνης ἐνομοιοῦται ἐν οἵονδήποτε εἶδος καταμετρούσεως. Ἄλλ' οὕτω συγγέει τις τὰς δύο ταύτας τόσων διαφόρων ἐννοίας τῆς καταμετρούσεως καὶ θεωρεῖ αὐτὰς ἴσας, ἐνῶ κατὰ τοὺς νόμους τῆς εἰς εἶδη διαιρέσεως (πρβλ. Φιλ. 20 C) ἀνάγκη, ἀφοῦ ἀναγνωρίσομεν τὸ κοινὸν (τοῦτο ἀποκαλεῖται ἑνταῦθα ἐξαιρετικῶς **κοινωνία**) τῶν διαφορῶν περιπτώσεων, νὰ μὴ παύσωμεν πρὶν ἢ διεξέλθωμεν ὅλας τὰς ἐντὸς τῆς κοινωνίας ταύτης διαφορὰς ὅσαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε αὐταὶ κατ' εἶδη (**τὰς διαφορὰς πάσας ὅποσαιπερ ἐν εἶδεσι κεῖνται τ. ἔ. ὅποσαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἐκεῖναι αἱ ὅποια ἀποτελοῦσιν ἰδίας ἐννοίας**)· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀφοῦ ἀναγνωρίσομεν τὰς ποικίλας ἀνομοιοτήτας ὁρισμένου ἀριθμοῦ περιπτώσεων, νὰ μὴ παύσωμεν πρὶν ἢ περικλείσωμεν ὅλα τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικά, (**οἰκεῖα**, εἰς τὸ ὅποιον ἀκριβῶς συνίστανται καὶ αἱ ἀνομοιοτήτες) ἐντὸς μίας ὁμοιότητος καὶ περιλάβωμεν αὐτὰ ἐν τῇ οὐσίᾳ (τῷ ὁρισμῷ) ἐνὸς γένους (285 AB). Συμφάνως ἄρα πρὸς ταῦτα ἀνάγκη νὰ κρίνωμεν καὶ τὴν μομφὴν τὴν ἀφορῶσαν τὸ μῆκος ἐρεῦνης τινός, καίτοι ἑνταῦθα ἀνάγκη ἰδίως νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐπρόκειτο (καὶ εἰς τὸν «Σοφιστὴν» καὶ ἑνταῦθα εἰς τὸν «Πολιτικόν») περὶ ἐξασκίσεως εἰς τὴν μέθοδον τῆς διαιρέσεως τῶν εἰδῶν· ἡ δὲ μέθοδος αὕτη εἶνε καθ' ἑαυτὴν ἀρκούντως πολύτιμος ὥστε νὰ μὴ φοβηθῶμεν, χάριν αὐτῆς, κῆποιαν μακρογορίαν (πρβλ. 266 D καὶ Σοφ. 277 D).

Καὶ ἑνταῦθα ἀφ' ἑαυτῆς ἐπιβάλλεται εἰς τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἡ στενὴ συνάρεια πρὸς μίαν τῶν σημαντικωτέρων παρατηρήσεων τοῦ «Φιλήβου» (16 DE): ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ ἐνότης τοῦ γένους ἀλλ' ἀπαιτοῦνται καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ μάλιστα εἶνε ἀνάγκη νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν ὅλα αἱ διαφοραὶ «ὅσαιδήποτε καὶ ἂν εἶνε». Εἰς τὸν «Φίληβον» διευτυποῦτο τοῦτο ἀπλῶς ἀκόμη σαφέστερον· δὲν ἐπρόκειτο μόνον νὰ γνωρίζωμεν ὅτι εἶνε πολλαί, ἀλλὰ **πόσαι** εἶναι· πρόκειται περὶ τοῦ ὁρισμένου ἀριθμοῦ. Εἶδομεν πῶς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο πρὸς τὴν μεγίστην δυνατὴν εἰδικοποίησιν στε-

νῶς συνέχεται μὲ τὴν καταφανῆ τροπὴν πρὸς ἐμπειρικὴν ἔρευναν, μὲ τὴν προσπίθειαν πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς λογικῆς μεθόδου εἰς σύμπαν τὸ συγκεκριμένον πλῆθος τῶν φαινομένων. Ἐὰν ὁ τονισμὸς τοῦ ἰδιαίτοντος (*οἰκείου*) ἐν τῇ κατ' ἰδίαν περιπτώσει ἀπέναντι τῶν ἀορίστων ἀπλῶς «λογικῶν» γενικοτήτων ἀποτελεῖ ἐν τῶν ὑγιεστέρων στοιχείων τοῦ ἀριστοτελικοῦ ἐμπειρισμοῦ, δὲν πρέπει νὰ παραγνωρίσωμεν ὅτι ἡ ἀξίωσις αὕτη ὤητῶς διευτυπώθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐνταῦθα ὅσον καὶ ἐν τῷ «Φιλήβῳ», μάλιστα δ' ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ διὰ τοῦ αὐτοῦ τεχνικοῦ ὄρου τοῦ «οἰκείου».

Πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ συνδέεται ἐπίσης, καίτοι ὄχι τόσον καταφανῶς, ὁ μέγας μῦθος (268 D) τὸν ὁποῖον πάλιν τότε μόνον εἴμεθα εἰς θέσιν ἐντελῶς νὰ κατανοήσωμεν ὅταν ταυτοχρόνως ἀναμνησθῶμεν καὶ τοῦ «Φιλήβου». Ἐὰν ἡ ἐννοια τοῦ μέτρου ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον τοῦ *πέρας* τοῦ «Φιλήβου», εὐρίσκομεν ἐνταῦθα καὶ τὸ ἀπαραίτητον αὐτοῦ συμπλήρωμα: τὸ *ἄπειρον*. Ὁ *δημιουργὸς* τοῦ παντός (270 A, 271 B), ἀποκαλούμενος ἐπίσης καὶ γεννήτωρ, πατήρ (*γεννήσας* 269 D, *πατήρ* 273 B) ἢ καὶ *θεὸς, κοσμήσας* (273 D) *ὁ συνθεὶς* (13) *συναρμόσας* (269 D, ὡς καὶ Φιλ. 30 C: *κοσμοῦσα καὶ συντάττουσα*) δὲν ἀντιπροσωπεύει, ὡς ἀμέσως θέλει καταδειχθῆ, ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς τὸν «Φίληβον» τίποτε ἄλλο ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς νομιμότητος. Τὸ σύμπαν ὅμως αὐτὸ καὶ ἑαυτὸ δὲν εἶνε τελείως ἀναλλοίωτον ὡς τὸ θεῖον (αὐταὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ Εἶναι), ἀλλὰ μόνον διατηρεῖ κατὰ τὸ δυνατόν τὴν αὐτὴν κίνησιν, ταυτέστι τὴν κυκλικὴν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν μικροτέραν καρέκκλινσιν ἀπὸ τῆς καθαρῆς αὐτομάτου κινήσεως (269 DE). Τὸ ὅτι ὅμως ὑπόκειται εἰς τὴν ἀλλοίωσιν καὶ μεταβολὴν τὸ ὀφείλει εἰς τὴν φύσιν τοῦ σώματος (*σῶμα* 269 D *σωματοειδὲς* 273 B) τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νῦν κατὰ νόμον τάξεως, ὑπέκειτο τῇ *ἀταξίᾳ* καὶ *ἀναρμοστίᾳ* καὶ ἀναγκάως ἄνευ τῆς τακτοποιούσης θεότητος (τ. ἔ. τῆς ἀρχῆς τοῦ καθορισμοῦ) εἰς «κατεποντίζετο εἰς τὸν ἄπειρον χῶρον τῆς ἀνομοιότητος» (*εἰς τὸν τῆς ἀνομοιότητος ἄπειρον ὄντα τόπον δύη* 273 B—D).

Ὡς «ἄπειρον τόπον» νοητέον ἀπλῶς τὴν *ἔδραν* ἢ *χώραν* τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον, ἢ τῆς ἀοριστίας (*ἀπειρία*) ἐντὸς τῶν ὁποίων (κατὰ Φιλ. 24 D) εἰσέρχεται ὁ καθορισμὸς ἀπεργαζόμενος οὕτω πάντα κατὰ μέτρον καθορισμόν, πάντα *νόμον καὶ τάξιν* (26 B), διότι δὲν εἶνε βεβαίως δυνατόν τὸ εἶναι νὰ παραμείνη ἐν τῇ ἀταξίᾳ (*ἀτακτως ἔχειν* 29 A. κατόπιν: ἁρμονία 17 D, συμμετρία, συμφωνία 25 E κτλ.). Καὶ αὕτη ἡ ἔκφρασις *ἀνομοιότητος* (ἐνθυμίζουσα ταυτοχρόνως καὶ τὰς ὁμοιότητος καὶ ἀνομοιότητος, 285 B) εὐρίσκει τὸ ἀνάλογον αὐτῆς εἰς τὸν «Φίληβον» ὅπου (25 E) ἢ ἀοριστία ἔχει ὡς συνέπειαν διαφορὰν ἐπίσης καὶ ἀντίθεσιν καθ' ἕνα τρόπον ὃ καθορισμὸς ἔχει ὡς συνέπειαν διατήρησιν ἐν τῇ ταυτότητι (24 B).

Ὁμοίως καὶ κατὰ τὸν «Πολιτικόν» (273 B—D) ἡ δημιουργοῦσα

ἀρχὴ εἶνε καὶ αἰτία παντὸς ὄραίου καὶ ἀγαθοῦ ἐν τῷ κόσμῳ (*πάντα τὰ καλὰ... τὰγαθὰ*), ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου πᾶν τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ὄραιον (*πάντα ἀγαθὰ καὶ καλὰ* 284 A B) ἀνάγονται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέτρου. Ὁ αὐτὸς διττὸς καθορισμὸς τῆς αἰτίας τοῦ ὄραίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ εὐρίσκειται καὶ εἰς τὸν «Φίληβον». Ἐκεῖ τὸ πρῶτον ἀνάγεται σαφῶς (25 E ἐ.: *ὅσα καλὰ πάντα* 26 B, κατόπιν: *ὑβριν καὶ ξύμπασαν πάντων πονηρίαν*, ἰδ. σελ. 315, 333) τὸ ὄραιον καὶ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ, προετοιμαζομένης ἤδη τῆς προσωποποιήσεως (*αὕτη ἡ θεὸς* 26 B)· κατόπιν εἰσάγεται ὁ δημιουργὸς θεὸς ἐξαιρομένου ἐν αὐτῷ, καὶ τῷ ὑπ' αὐτοῦ πλασθέντι, ἰδιαζόντως τοῦ χαρακτηριστικοῦ τοῦ κάλλους, προὑποτιθεμένου ἐννοεῖται ταυτοχρόνως καὶ τοῦ τῆς ἀγαθότητος· τέλος (ἐν 64 E) ταυτίζεται ῥητῶς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ὄραιον πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέτρου.

ἼΙ κατ' ὅλα αὕτη συμφωνία δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε τυχαία. Εἶνε ἄρα γε πιθανὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Πλάτων, εἰς δύο κατὰ χρόνον τόσον πλησίον κείμενα καὶ κατὰ τὸ περιεχόμενον τόσον ἀκριβῶς εἰς ἄλληλα ἀναφερόμενα συγγράμματα, δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ἀπλῶς, καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς ἑαυτόν, τὴν αὐτὴν μίαν κοινὴν αἰτίαν τοῦ ὄραίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ὅτι ἐπροτίμησε νὰ ἀναζητήσῃ αὐτήν, τόσον ἐκεῖ ὅσον καὶ ἐνταῦθα, ὡς ἔτυχεν ἢ ὡς ἦτο εὐκολώτερον εἰς αὐτὸν ἀναλόγως τῆς στιγμιαίας συναφείας καὶ ἄνευ συνοχῆς τινος μεταξὺ τῶν δύο περιπτώσεων ὅτε μὲν ἐν θεῷ τινὶ οὐσία, ὅτε δὲ ἐν τῇ ἀφηρημένῃ ἢ μόνον τῇ ἐν ταῖς ἐπιστήμας συγκεκριμένῃ ἀρχῇ τοῦ μέτρου; ἼΙ συμφωνία αὕτη ἀποδεικνύει ἀναντιρρήτως μᾶλλον ὅτι ὁ θεὸς δημιουργὸς ἀνάγκη ὅπως δῆποτε ν' ἀντιπροσωπεύῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ μέτρου, εἰς τρόπον ὅστις ἐξ ἴσου δικαίως ἐκεῖνος ὡς καὶ αὕτη νὰ δύναται ν' ἀποκληθῇ αἰτία τοῦ ὄραίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ, μάλιστα τοῦ εἶναι καὶ τῆς ἀληθείας. Διότι ἡ σύμπτωσης τῆς αἰτίας τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ὄραίου πρὸς τὴν τοῦ εἶναι καὶ τῆς ἀληθείας ἀποδεικνύεται ἤδη ἐκ τοῦ ὅτι ὁ κατὰ μέτρον καθορισμὸς ἀνάγκη νὰ θεμελιώσῃ ταυτοχρόνως τὴν γένεσιν (τοῦ εἶναι) καὶ τὴν ἐπιστήμην· ἐὰν ἐκείνη εἶνε, ἀνεγνώσαμεν, ὑπάρχει καὶ ἡ ἐπιστήμη, καὶ ἐὰν ἡ ἐπιστήμη, εἶνε καὶ ἐκείνη· τοῦναντίον ἐὰν ἐν ἑκ τῶν δύο δὲν ὑπάρχει, δὲν ὑπάρχει καὶ τὸ ἄλλο. Ἄλλ' ὁ θεός, ὁ γεννήτωρ τοῦ κόσμου, ἡ θεία αὐτοῦ αἰτία (*θείας αἰτίας* 270A) εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει πάντοτε ὁμοία κατὰστασις, ἀναλλοιώτως διατηρουμένη ταυτότης, ἄρα εἶναι ἐν τῇ κατ' ἐξοχὴν σημασία τῆς λέξεως (269 D), εἶνε ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐδόθησαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους αἱ τέχναι ὁμοῦ μετὰ τοῦ πυρὸς τοῦ Προμηθέως (274 C, ὡς Φιλ. 16 C· μέχρι καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς μυθολογικῆς περιβολῆς ἐκτείνεται ἡ συμφωνία τῶν δύο διαλόγων). Ἡ ἀρχὴ ἄρα τοῦ κατὰ μέτρον καθορισμοῦ, τῆς κατὰ νόμον τάξεως, τοῦ ὄραίου καὶ ἀγαθοῦ, εἴτε ἀποκαλέσωμεν αὐτὴν θεὸν εἴτε ἀπλῶς ἀφηρημένην ἀρχὴν, εἶνε ταυτοχρόνως τελευ-

ταία αίτια τοῦ εἶναι καὶ τελευταία αίτια τῆς ἀληθείας τῶν ἐπιστημῶν, τοῦ οὐσιαστικοῦ περιεχομένου πάσης ἐν γένει μορφῆς. Δέν βλέπομεν πῶς θὰ εἶνε δυνατόν νὰ συμβιβασθῶσι πάντα ταῦτα δι' ἄλλης τινὸς ἢ τῆς ἀνωτέρω ἡμετέρας γνώμης. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅποιος παραδέχεται τὴν ἐρμηνείαν ἡμῶν διὰ τὸν «Φίληβον» δέν θὰ δυνηθῆ νὰ ἀποκρούσῃ αὐτὴν καὶ διὰ τὸν «Πολιτικὸν» λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς καθ' ὅλα συμφωνίας ταύτης. Τὴν ἀπομὴν ταύτην βλέπομεν προδιαγραφομένην ἤδη εἰς τὸν «Γοργίαν» (ιδ. ἀν. σελ.47 ἐπ.).

Καίτοι λοιπὸν εἰς ὅλα τὰ ἐξετασθέντα σημεῖα ὁ «Πολιτικὸς» προ-αγγέλλει κυρίως τὸν «Φίληβον», θὰ ἐξετάσομεν οὐχ ἥττον ἐκ τοῦ ἐπι-λοιποῦ ποικίλου αὐτοῦ περιεχομένου ἐν ἀκόμῃ χωρίον ἕνεκα τῆς ἐνδια-φεροῦσας, ἀλλ' ὀλίγον τι κεκρυμμένης αὐτοῦ συναφείας πρὸς τὸν «Σοφι-στήν» (278 D). Ἐν τῇ ἐπεξηγήσει τῆς ἐννοίας τοῦ παραδείγματος ἀντι-τίθενται, ὅπως καὶ εἰς τὸν «Σοφιστήν», τὰ «γράμματα τοῦ Σήμεπαντος» πρὸς τὰς ἐκ τούτων σχηματιζόμενας «συλλαβὰς» (πλὴν τῆς λέξεως *συλλαβαί* ἀπαντᾶται καὶ *συμπλοκαί* 278 B, *συγκράσεις* D). Ἐπὶ τῶν εὐκολωτέ-ρων καὶ ἀπλουστέρων ἐκ τούτων ἡ συνείδησις ἡμῶν εὐκολώτερον ἐννοεῖ τὰ καθ' ἕνα συστατικὰ στοιχεῖα καὶ εὐκολώτερον οὕτω ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐρμηνεία ὀλοκλήρου τῆς συνθέσεως (*ἡμῶν ἢ ψυχῆ ἴσταται*, τὸ ἐννοεῖν γεγνώσκειν, ἐξηγεῖται ὡς στάσις, καθίστασθαι σταθερὸν ἐν τῷ συνειδῶτι συνεπέα τῆς ἀληθείας ἢ ὁποία καθ' ἑαυτὴν ἴσταται σταθερά)· τοῦναν-τίον ἐπὶ τῶν μακροτέρων καὶ δυσκολωτέρων συλλαβῶν, τ. ἔ. τῶν περιπλο-κοτέρων ἀφρημένων συνθέσεων ἡ συνείδησις ἀμφιταλαντεύεται (*φέρεται*) ἀσταθῆς. Καὶ ἐνταῦθα πιθανὸν νὰ εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ Πλάτων τὴν ἀντίθεσιν τοῦ καθορισμοῦ καὶ τοῦ ἀορίστου, διότι ὁ καθορισμὸς εἶνε ἡ αίτια τῆς ἀναλλοιότητος ταυτότητος καὶ δι' αὐτῆς τῆς ἀσφαλείας ἐν τῇ γνώσει, ἡ δὲ ἀοριστία εἶνε ἡ αίτια τῆς ἀλωρήσεως καὶ ἐπὶ τὰ πρῶσω φραγῆς (Φιλ. 24 D)· ὅ,τι ὅμως καθ' ἑαυτὸ δέν εἶνε σταθερὸν, πῶς δύναται τοῦτο νὰ εἶνε σταθερὸν δι' ἡμᾶς (ἀντ. 59 B); Ὅσον πολυπλοκότερα εἶνε αἱ ἐννοιαί, κατὰ τοσοῦτον, φυσικῶς τῷ λόγῳ, δυσχεραίνεται ὁ ἀσφαλῆς καθορισμὸς, εἰς τρόπον ὅστε ὁ νοῦς εὐκόλως παρεκκλίνει εἰς τὴν ἀορι-στίαν.

Πολλὰ τοιαῦτα σημεῖα θὰ ἦτο δυνατόν ἀκόμῃ νὰ εὐρεθῶσιν ἐν τοῖς καθ' ἕνα τὰ ὁποῖα ὅμως πάντα ἀφίενται εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀναγνώ-στου. Αἱ βάσεις διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ διαλόγου, ἐφ' ὅσον ἐν γένει τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἀφορᾷ ζητήματα διαλεκτικῆς, περιλαμβάνονται εἰς τὰ ἤδη λεχθέντα.